

**Talip Küçükcan, Ali Köse, Doğal Âfetler ve Din
(Marmara Depremi Üzerine Psiko-Sosyolojik Bir
İnceleme), (İstanbul: İSAM, 2000),
190 sayfa, ISBN: 9789753893770**

**Kitap
Tanıtımı**
Book
Review

Emine YILMAZ

Diyanet İşleri Başkanlığı
Presidency of Religious Affairs
Ankara, Türkiye
✉ ylmzmn27@gmail.com

ORCID iD orcid.org/0009-0000-2975-0911

Yazar
Author

Yılmaz, Emine. "Talip Küçükcan, Ali Köse, Doğal Âfetler ve Din (Marmara Depremi Üzerine Psiko-Sosyolojik Bir İnceleme)". *Tevilat* 4/2 (Aralık 2023), 479-483.
DOI doi.org/10.53352/tevilat.1317783

Atıf
Cite as

Received / Geliş Tarihi: 21.06.2023
Accepted / Kabul Tarihi: 03.07.2023

e-ISSN: 2757-654X
www.tevilat.com

İntihal / Plagiarism: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelendi ve intihal içermediği teyit edildi. / This article has been reviewed by at least two referees and scanned via a plagiarism software.

Telif Hakkı&Lisans/Copyright&License: Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmalarını CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır. / Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.0.

Yayıncı/Published by: Selçuk University Press

Bilgi
Info

Talip Küçükcan, Ali Köse, Doğal Âfetler ve Din (Marmara Depremi Üzerine Psiko-Sosyolojik Bir İnceleme), (İstanbul: İSAM, 2000), 190 sayfa, ISBN: 9789753893770

17 Ağustos'ta yaşanan depremin ardından İzmit, Adapazarı, Gölcük ve Yalova'da alan araştırması yapılarak hazırlanan kitapta doğal afetin hayatın normal akışını altüst eden ve alışlagelmiş yaşam düzenini bozan olaylar olduğu görülmüştür. İnsanın özgüvenini olumsuz yönde etkileyen bu felaketler insanın ruhsal çöküntüyle karşı karşıya kalmasına neden olur. Araştırmanın en önemli bulgusunun felaketi yaşayan kimselerin tepkilerinin olayı anlamaya dönük çabalar olduğu ifade edilir. Bu anlamlandırma çabası ise kişileri "depremin ardında metafizik bir güç olduğu" inancına yönlendirir. Felaketi yaşayan kimseler dinî sembol ve kavramları kullanarak olayı anlamlandırmaya çalışır. Saha çalışmasında deprem anında zihinsel ve duygusal tepkiler dile getirilirken dinî referanslı kavramlar kullanıldığı görülür. Bu da toplumdaki yaygın dinî anlayışın ne kadar etkili olduğunu göstermektedir. Özellikle ahiret inancı olan kimselerde kayıpların kabullenilmesinin daha kolay olduğu görülür. Yapılan çalışmalara bakıldığında dinî inanç ve törenlerin felaketzedelerin hayatına olumlu katkıda bulunduğu görülmektedir. Bu konuda kamu ve sivil kuruluşların manevi destek için araştırma merkezi kurarak destek olması ve donanımlı destek merkezlerinin oluşturulması birçok sıkıntının aşılmasında fayda sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Din Psikolojisi, Deprem, Doğal Afet, Dini İnanış, Manevi Destek.

480 **Özet**

Tevilat 4/2 (2023)

Talip Küçükcan, Ali Köse, Natural Disasters and Religion (A Psycho-Sociological Study on the Marmara Earthquake), (İstanbul: İSAM, 2000), 190 pages, ISBN: 9789753893770

In the book, which was prepared by conducting field research in İzmit, Adapazarı, Gölcük and Yalova after the earthquake that occurred on August 17, it was seen that natural disasters are events that upset the normal flow of life and disrupt the usual living order. These disasters, which negatively affect people's self-confidence, cause people to face psychological collapse. The most important finding of the research is that the reactions of those who experienced the disaster were seen as trying to understand the event. This attempt to make sense leads people to believe that "there is a metaphysical force behind the earthquake". People who experience a disaster try to make sense of the event by using religious symbols and concepts. During the field study, it was seen that concepts with religious references were used when expressing mental and emotional reactions during the earthquake. This shows how effective the widespread religious understanding in society is. It is seen that losses are easier to accept, especially for people who believe in the afterlife. When we look at the studies, it is seen that religious beliefs and ceremonies contribute positively to the lives of disaster victims. While public and non-governmental organizations support this issue by establishing research centers for moral support, the creation of well-equipped support centers will be beneficial in overcoming many problems.

Keywords: Psychology of Religion, Earthquake, Natural Disaster, Religious Belief, Spiritual Support.

Abstract

Dr. Talip Küçükcan ve Doç. Dr. Ali Köse'nin kaleme aldığı *Doğal Âfetler ve Din* isimli eser; hayatın akışını alt üst eden, can ve mal kaybına yol açan, geride birçok yaralı ve enkaz bırakan doğal âfetlerin âfetzedeler tarafından nasıl algılandığına ve anlamlandırıldığına odaklanır.

Afetzedeler yaşanan büyük stresle mücadele etmede ve gerilimleri atlatmada hangi yöntemi izlemektedirler? Dinî inanışların bu gibi büyük acılarla başa çıkmada nasıl katkısı bulunmaktadır? Toplumunu geniş

ölçüde etkileyen doğal felaketlerden sonra ne ölçüde bir dinî yöneliş bulunmaktadır? gibi sorulara cevap aramak için 17 Ağustos depreminin ardından İzmit, Adapazarı, Gölcük ve Yalova'da alan araştırması yapılarak hazırlanmıştır.

Doğal felaketler hayatın normal akışını altüst eden ve alışlagelmiş yaşam düzenini bozan olaylardır. Normal hayat akışı bozulan insan, kontrol yeteneğini kaybederek belirsizlik duygusuna sürüklenir. İnsan hayatını bütünüyle etkileyen felaketler karşısındaki bu belirsizlik duygusu insanın özgüvenini olumsuz etkiler. Can ve mal kaybının da etkisiyle stres, gerilim ve ruhsal çöküntüyle karşılaşılır. Eserin üçüncü bölümünde detaylı bir şekilde ele alınan konu; felaketlerle karşı karşıya kalan kişilerin ilk tepkilerinin başlarına gelen şeyin ne olduğunu anlamaya çalışması olarak ifade edilir.

Araştırmanın en belirgin bulgularından birisi de felaketi yaşayan kimselerin büyük çoğunluğunun "depremin ardında metafizik bir güç olduğu" inancına sahip olmalarıdır. İnsanın karşılaştığı olayları anlamlandırmaya çalışması doğal bir tepkidir. Yine onun kendi kontrolü dışındaki olayların nedenlerini anlamlandırma gayreti içerisinde bu duygu daha yoğun ortaya çıkar. İnsan da bu olağanüstü hadiseleri bazı sebeplere dayanarak

açıklamaya ve anlamaya çalışır. İnsan bu davranışı gerçekleştirirken dinî ve doğasal anlam sistemlerini kullanarak farklı algı biçimleri sergileyebilir. Çalışmada dinî inanç ve kavramların bu açıklama şekillerinde merkezî bir yere sahip olduğu görülür. Felaketi yaşayan kimseler dinî sembol ve kavramları kullanarak felaketi anlamlandırır.

Dinî kavramların yanı sıra “ceza, uyarı, imtihan” gibi kavramların da anlamlandırılmada kullanıldığı görülür. Deprem felaketini açıklamada toplumsal birikimler, algılama ve anlamlandırma önemli rol oynamaktadır. Süreçte kullanılan kavramlara kaynaklık eden sosyo-kültürel inançların etkileri de çalışmada belirlenmeye çalışılmıştır.

Yapılan saha çalışmasında deprem anında zihinsel ve duygusal tepkiler dile getirilirken çoğunlukla dinî referanslı kavramların kullanıldığı görülmüştür. Doğal afeti yaşayan kimselerin “mahşer yeri” tanımlaması “kıyametin koptuğu” düşüncesi, “dua etme” ihtiyacı buna örnektir. Burada toplumdaki yaygın dinî anlayışların rolünün büyük olduğu görülmektedir. Araştırmada asıl dikkat çeken noktanın insanın ansızın gelen felaketler karşısında dinî referanslı düşünme eğiliminin olması ve ilahi bir güce dayanma isteğinin öne çıkmasıdır.

Eserde deprem gibi geniş kitleleri etkileyen felaketleri açıklamada, depremi ilahi bir nedenle açıklayarak onu insana yönelik bir ceza veya kıyametin habercisi olarak algılama insanlığın tarihsel ortak bir tecrübesi olduğu ifade edilir. Bu olguyu açıklamada ve örneklendirmede Hristiyan ve İslam dünyası ele alınmıştır. Bu iki inanç grubunun depremi nasıl karşıladıkları çalışmanın ikinci bölümünde detaylı bir şekilde anlatılmıştır. Bugüne kadar olan tecrübeler de dâhil olmak üzere doğal felaketler ve din arasında bağlantının olduğu görülmektedir. Yaşanan felaketlerde dinî öğretilerin katkıda bulunabileceği vurgusu dikkat çekmektedir. Yapılan araştırmalarda doğal felaketlerin ‘ceza’ şeklinde değerlendirilmesinin sorumluluktan kaçma eğilimine yönlendireceği dikkate alınmalı ve bu konuda din eğitimi programlarının bu konuyla ilgili çalışma yapmasının öneminden bahsetmektedir.

Zor zamanlarda açığa çıkan toplumsal dayanışma ve kardeşlik duygusunun felaketzedeler için bir güç ve teselli kaynağı olacağına önemine vurgu yapılır. Doğal âfetle ilgili konuşan insanların ortak paydasının acılara göğüs germede dinin etkisi olduğu gözlemlenmektedir. Özellikle ahiret inancının ve kayıpların kabullenilmesini kolaylaştıran iyimserliğin, kişiye umut duyguları aşıladığı görülür. Yapılan çalışmada görülen bulgulardan biri de dinî inanç, ibadet ve törenlerin felaketzedelerin hayatına olumlu katkıda bulunduğudır. Tavsiye olarak ise din hizmeti veren kişi ve kurumların da felaketzedelerin ruhsal gerilim ve çöküntülerinin anlaşılmasına katkı sunacak psikoloji bilgisine sahip olmalarının faydalı olacağı ifade edilir.

Toplumda gözlenen bir diğer konu ise felaketzedelerin deprem sonrasında “dinî yöneliş eğiliminde olup olmadıkları” sorusudur. Bu konuda göreceli bir yaklaşım sergilendiği görülmektedir. Ahlaki ve manevi konuda birçok işaret görülmekle birlikte bir sorgulama süreci olsa bile yaygın bir eğilim görülmemektedir. Bazı kimselerin depremi bir milat olarak değerlendirdiği ve kendini sorgulama sürecinin başlangıcı olarak görenlerin olduğu saptanmıştır. Bu tutumun tam tersi davranışta bulunanların ise korkuyu yenmek için aşırı miktarda alkol kullandığı gözlenmiştir. Yapılan çalışma depremin ilk zamanlarında olması sebebiyle doğal felaketin ne gibi sonuçlar doğuracağına uzun bir süreçte ortaya çıkacağından bahseder. Sonuç olarak kamu ve sivil kuruluşların manevi destek için araştırma merkezleri kurması ve diğer taraftan donanımlı destek merkezlerinin oluşturulması birçok sıkıntının aşılmasına fayda sağlayacaktır.